

Heterocerus

NR. 10

Nyhedsbrev for
danske
Coleopterologer

Juni 2000

Entomologisk Årsmøde 2000

Af
Palle Jørum

Det var Fynske Entomologer der i år stod for afholdelsen af årsmødet, hvor et stort udvalg af landets entomologer havde sat hinanden stævne. Mødet blev holdt på Odense Universitet i weekenden 11.-12. marts.

Mødet blev officielt åbnet kl 13, men forinden havde der været lejlighed til at opstille medbragte udstillingsgenstande, lige fra bøger til indsamlingsrekvisitter, kasser med dyr samt ”postere”.

Sædvanen tro havde mange medbragt kasser med insekter fra nær og fjern – selvfølgelig mest sommerfugle, men der var da også

lidt for billefolket, bl.a. havde Henrik Hendriksen en masse flotte biller fra Costa Rica, Søren Tolsgaard havde bl.a. en kasse med levende eksemplarer af *Apalus bimaculatus* fanget på Norddjursland; der var kasser med løbebiller fra Europa (Palle Jørum) – og som det måske mest interessante og løfterige: en meget ung coleopterolog, Rasmus Runge (jo han er i familie med *den* Runge – en nevø) havde udstillet et par kasser med biller som han selv havde fanget og præpareret meget nydeligt. Forhåbentlig holder interessen, så vi her har en af fremtidens store coleopterologer.

Eftermiddagen kunne så tilbringes med at gå rundt og se på sagerne, få sig en sludder med nogle af entomolog-kollegerne – og der var også mulighed for at købe sig

Side 1

*

en sandwich, der kunne skylles ned med øl eller kaffe.

Vi billefolk der var til stede, satte os sammen nogle timer for at drøfte sager af fælles interesse. I seancen deltog Michael Hansen, Henning Hendriksen, Palle Jørum, Henning Liljehult, Viggo Mahler, Jan Pedersen, Jan Boe Runge og Søren Tolsgaard.

Heterocerus kører videre med de gamle redactører: Jan B.R. & Palle. Der var de sædvanlige opfordringer til de forsamlede om at indsende bidrag til nyhedsbrevet - en opfordring der hermed videregives til alle. Nyt om faunistik, fangstmetoder, biologi etc. modtages med begærlighed! Nu hvor Entomologisk Forening ikke længere finansierer udsendelsen af Nyhedsbrevet, er der jo noget økonomi med i spillet. Det blev derfor besluttet at der fremover skal foreligge et revideret regnskab for Heterocerus - som revisor blev Viggo valgt med akklamation.

"Det levende Danmarkskort": Jan R. har studeret CD-Rom'en til dette kort, og er herunder blevet opmærksom på en række ændringer i forhold til Geodætisk Instituts kortbog "Danmark 1:100.000, Topografisk Atlas, 4. Udg., 1995", som det tidligere er vedtaget at basere lokalitets-angivelser på ved udarbejdelsen af fundlister. På den baggrund rejste Jan spørgsmålet, om det stadig er hensigtsmæssigt at bygge på kortbogen, eller

*

om vi skal følge ændringerne i "Det levende Danmarkskort". Som eksempler på ændringer blev nævnt stavemåde for en række stednavne (Faaborg i stedet for Fåborg; Gærup i stedet for Gerup), men også at der optræder navngivne lokaliteter på CD-Rom'en, som ikke er med i kortbogen. Der var stemning for fortsat at lade kortbogen være normen for lokalitetsangivelserne.

I forbindelse med dette punkt blev også en række andre spørgsmål berørt, indimellem under højrostede, ja sågar tumultagtige scener. Vi nævner i flæng: Konsekvent angivelse af UTM-koordinater for fund. En tilbagevenden til kortbogen 1:200.000. En mere detaljeret distriktsinddeling af Danmark, subsidiært en distriktsinddeling baseret på amtsgrænserne - eller en nedlæggelse af amterne i Danmark. Med en konstatering af at vores bemyndigelse ikke rakte til det sidste endte debatten med en vedtagelse af at alt er ved det gamle.

"Fund af biller i Danmark, 1999": Udpegning af redaktion, uden kampafstemning eller det der lignede, blev flg. fundet værdige til at indtage pladserne i den nye redaktion: Michael, Jan P. og Gunnar. Da vi jo egentlig har som princip, eller måske snarere som tradition?, at redaktionen normalt består af 4 personer, blev det overladt redaktionsgruppen at undersøge muligheden for at inddrage

Side 2

*

*

*

yderligere en person i redaktionen.

Hvordan det under dette punkt lykkedes at få debatten kørt ind på spørgsmålet om udsætning af arter, står ikke referenten ganske klart. Men under alle omstændigheder var det dét der skete! Søren gav udtryk for en stor lyst til at udsætte arter, der har været i tilbagegang og som måske ikke af sig inden for en overskuelig fremtid vil kunne (gen)etablere sig på en lokalitet. Andre pegede på de mange problemer, omfattende udsætninger vil kunne medføre – lige fra tab af vigtig viden om arternes faunistik til risikoen for en generel holdningsændring til naturbeskyttelsesarbejde i befolkningen. Debatten viste vist en klar overvægt for synspunktet at udsætninger som hovedregel bør undgås, og at de under ingen omstændigheder bør ske ”på privat initiativ”, i det skjulte.

Den ny billefortegnelse: En runde der skulle vise, hvor langt forfatterne var kommet med deres afsnit, gav et noget broget billede. Generelt var ingen af os kommet så langt som vi vel fra starten af projektet havde håbet og måske troet. Viggo meddelte at han ønskede at trække sig ud af arbejdet, men er dog villig til at se og kommentere andres bidrag undervejs. Michael og Gunnar kunne fremvise færdige eller næsten færdige bidrag inden for nogle af deres grupper – torbister og bladbiller. Jan P. havde arbejdet en del med

sit område, men havde ikke noget klart endnu. Palle havde tidligere lavet 1. udkast til en del af løbebiljerne, men var ikke siden nået videre og var i tvivl om, hvorvidt han ville kunne afse den fornødne tid; lovede at give projektet en sidste chance og vil træffe endelig beslutning m.h.t. sin fortsatte medvirken til efteråret.

I øvrigt blev det betonet, at manuskriptet, når det foreligger, vil blive søgt kommenteret af alle de billefolk, som måtte have lyst til det.

Så var det tid til at få noget i skrutton. Der var varm buffet i et tilstødende lokale, så vi behøvede ikke at flytte os mange meter. Jan R. havde sørget for et særligt ”billebord” – så her kunne snakken fortsætte mens vi indtog de mange delikate retter. Desværre er referentens kulinariske viden ikke hvad den burde være – og da hukommelsen heller ikke længere er for god, vil jeg nøjes med at konstatere, at der var rigeligt af alting, og at det smagte fint. Nogle terningagtige fiduser, som jeg tolkede som små hundekiks, blev jeg af Viggo belært om var ... ???...

Jeg noterede mig i øvrigt at der var indbagte, friturestegte retter, forskellige slags kød, flødestegte kartofler, pommes frites og grøn salat med diverse tilbehør. Hertil kunne man så købe vin og øl. Middagens clou var festtalen i anledning af 25-års jubilæet for de

Side 3

*

*

*

entomologiske årsmøder. Taleren var Niels Peder Kristensen, der med vanlig fin sans for det historiske mindede de tilstedeværende om, at det var Ebbe Schmidt Nielsen, der i sin tid havde taget initiativ til afholdelsen af møderne, der jo siden har udviklet sig meget succesfyldt. NPK gav så i øvrigt udtryk for sin glæde over at det efterhånden i stigende grad er blevet til et møde for alle entomologiinteresserede, ikke kun for sommerfuglefolket. Et udtryk herfor er, at nu deltager billefolkene også i fællesmiddagen.

Efter middagen tog de fleste af billefolkene ud til Palle, hvor der blev snakket videre over lidt natmad med diverse former for væsketilbehør. Herefter gik det så til natindkvarteringsstederne.

Søndag formiddag stod i de korte foredrags tegn. Vi blev præsenteret for en lang række, meget forskellige emner. Jeg talte ikke færre end 13 foredragsholdere – nogle af indlæggene havde dog karakter af ret korte meddelelser om nogle nye fund af storsommerfugle. Blandt indlæggene noterede jeg mig Ole Karsholts bidrag, der handlede om opfølgning på sommerfuglekataloget. Her var OK inde på problemstillinger der i høj grad også er relevante for os billefolk. Han betonedede praksis med, at alle data i kataloger og fundlister bør hvile på verificerbare oplysninger, hvilket som hovedregel

vil sige dyr i samlinger, evt. dog fotos. Men ikke bare oplysninger om at en art er observeret. Her var måske noget, vi burde se på – i al fald har vi ikke haft samme stramme praksis m.h.t. meddelelser af fund. OK nævnte også muligheden af, at alle de dyr, der bruges som grundlag for en distriktsangivelse i kataloget, udstyres med en særlig etikette. Herved vil man jo blandt andet kunne undgå, at sådanne eksemplarer siden forsvinder ved f.eks. bytte. Endelig nævnedes OK, at det løbende arbejde med at revidere kataloget kunne gøres tilgængeligt for alle ved at blive lagt ud på Internettet. Under debatten var Henning Henriksen inde på, at man måske kunne udvide projektet til at omfatte flere insektgrupper, således også billerne. Det kunne måske bidrage til at opbløde de lidt stramme ”faggrænser”. OK foreslog at hele emnet drøftes på et kommende fællesmøde.

Michael stod for det eneste billeindlæg. Hans emne var adventivarter. Vi fik en præcisering af hvad begrebet dækker – det var i høj grad for at sommerfuglefolkene kunne være med, for de bruger øjensynlig ikke denne betegnelse for de indslæbte arter. Michael havde gennemgået alle billefamilier og viste hvor mange adventivarter der forekommer inden for hver enkelt. I alt 86 af vores ca. 3700 hjemlige billearter kan siges at være adventivarter, svarende til

Side 4

*

*

*

2,3 % af faunaen. Ikke overraskende tegner klannerne sig for en betragtelig andel af arterne, ca. 32 % af Dermestiderne er adventivarter. Michael havde endvidere set på, hvornår de forskellige adventivarter havde etableret sig her i landet.

Peter Wiberg-Larsen stod for et andet ikke-sommerfugle-indslag, idet han havde set på artsdiversiteten af vårfluer i vandløb. I modsætning til hvad mange vistnok har fornemmelsen af, så er diversiteten ikke specielt stor i kilderne, men er faktisk størst i vandløbenes nedre løb. Det er et aspekt der bør medinddrages i forbindelse med forvaltningen af vores vandløb. Peter gav i øvrigt eksempler på levevis, herunder husbyggeteknikken, hos vårfluelarver. Og så undrede han sig over hvorfor sommerfuglefolkene taler om ”sække”, hvor vårfluefolkene bruger ordet ”hus” om helt de samme bygningsværker. Forinden havde vi netop hørt Uffe Terndrup cause-re om sækspinderne (Psychidae) – og i den forbindelse indgik vendinger som ”her har vi så en gammel sæk”, hvilket indimellem gav nogle helt andre associationer end det vist var tilsigtet. Uffe havde også et trick, der måske er værd at overveje for kvindelige entomologer: ”Man lægger et lagen ud og anbringer en hun på det – så kommer hannerne”. Man tror ham gerne.

For sommerfuglefolkene var der

endvidere indlæg af Bjarne Skule om effektiviteten af forskellige typer lysfælder, af Per Stadel Nielsen om indflyvning af arter i relation til vejforhold, af Karl Erik Stougaard om sommerfugleregistreringer i Frøslev Mose og af Tom Nygaard Kristensen om sort ildfugl på Falster. Det sidste indlæg var ledsaget af en række af Toms som sædvanligt meget flotte lysbilleder – og han kom i øvrigt ret vidt omkring i sit foredrag, således fik vi også set en enkelt bille, en frø og en tabt pincet.

Formiddagens foredrag sluttede med en meget interessant udredning af lyd frembringelse og hørelse hos nogle ugle. ”Skovens grønne bugtaler” havde Niels Skals kaldt sit indlæg. Og vi så meget instruktive illustrationer og fik gode forklaringer på hvordan uglerne snakker sammen. Lydorganerne sidder i den forreste del af bagkroppen, og lyden består af en serie ”klik”, der frembringes ved at en membran, der er spændt ud over et hulrum i bagkroppen, trykkes ned for derefter at smutte tilbage når muskulaturen afslappes. Kliklydene udsendes i frekvensområdet omkring 40 kHz, hvilket netop er i det område, sommerfuglenes høreorganer er mest følsomme. Så lydene anses for at tjene til kommunikation sommerfuglene imellem, formentlig som led i sexkommunikationen. Og altså ikke som hos visse andre natsommerfugle som et værn imod flagermus.

Side 5

*

*

*

Kl. 12.30 var der så afslutningsfrokost, hvorefter vi sagde pænt farvel til hinanden efter et udbytte- rigt og veltilrettelagt årsmøde. Næste årsmøde foregår i København, med Entomologisk Forening som vært.

Billetræf hos Eivind og Birgitte Palm 20-22/8 1999

Af
Henning Hendriksen

Endnu engang havde organisatio- talenterne Eivind og Birgitte for- mået at samle mange af vore her i Dannevang så motiverede, dygtige og intelligente samlere (hvorfor dog sætte vore lys under en skæp- pe) til endnu en lære- og begiven- hedsrig weekend i den nordvest- sjællandske "Føllenslev Præste- gård". Vejret et par uger forinden havde just ikke været særligt vel- egnet, men som ved et "Guds- under" -ikke så mærkeligt endda, Eivind har jo selvsagt de bedste forbindelser opad - bedre vejret sig, så vi under hele "seancen" havde ret så gunstige vejrforhold.

Der var inviteret tyske og sven- ske samlere, men af forskellige årsager var der afbud fra alle ud- lændinge. Følgende danske sven- de og møer deltog: Knud Peder- sen & frue fra Silkeborg, Viggo Mahler fra Ry, Hans Gønget &

frue fra Asserbo, Jan Boe Runge & frue fra Odense, Michael Han- sen og Henning Liljehult fra Kø- benhavn samt Henning Hendrik- sen fra Allerød.

De fleste ankom om fredage den 20. August, hvor vi om eftermid- dagen og efter aften-dinér'en hav- de en god snak om dyrene og vore oplevelser, mand og mand imel- lem. Jeg selv og flere af de øvrige deltagere fik ved denne lejlighed flere gode tips om årets fundloka- liteter m.m.

Ved 22.30 tiden kiggede "man" lidt på syrenerne i præstegårdsha- ven, hvor Eivind år forinden havde konstateret kraftige "gnav-angreb" på bladene, der ikke lignede gnav af vore danske arter af slægten *Otiorrhynchus*, men snarere af arten *smreczynskii*. Og minsand- ten - netop under dette års "træf" skulle det lykkes at finde denne partenogenetiske art, der blev ban- ket af syrenerne i stort antal. Ca. 70 eks. blev det til, så alle deltage- re blev vel forsynet med en for Danmark ny art.

Lørdag d. 21. August: Den sto- re samledag oprandt med accepta- belt vejr, og efter beslutningen om at besøge området ved Højesand- Dybesø-Korshage, var vi ved Hø- jesand (Rørvig) kl. ca. 11.00, i let overskyet vejr og med græsset rigeligt fugtigt. Det lykkedes her på stien fra Højesand til Dybesø, på perikonplanter, at genfinde *Apion simum*, der sidst er taget på denne lokalitet i 1942 altså for 57

Side 6

*

*

*

*

år siden. Det skal noteres at arten er meget lille og svær at se i net og bankeskærm, men 57 år er alligevel lang tid. Flere samlere, bl.a. Hans Gønget, Kornerup og Bangsholt, har i årenes løb flere gange eftersøgt arten ved Højesand uden held. Viggo Mahler tog det første eksemplar, og da vor hjemlige *Apion*-ekspert Hans Gønget naturligt nok blev fyr og flamme og tittede i eget net, opdagede han her 4 eks., der i rask trav var påbegyndt et flugtforsøg ud til friheden. Just forinden havde Hans jo med det samme formål ketchet disse planter, så kære venner: kig godt efter. Her nogle oplysninger om de oprindelige første fund af arten fra Højesand, meddelt af Hans Gønget: Første fund: A. West 15.09.1929 (1 eks.). Siden fundet 10.07.1932 (i antal; 7 forskellige samlere, sandsynligvis foræringer fra West), 28.08.1932 (i antal; West & Victor Hansen) samt 13.06.1942 (1 eks.; West), der var det senest kendte fund af arten fra Højesand indtil 1999-genfundet.

Efter frokost (for dem der havde mad med) ved Dybesø kørte holdet til P-pladsen ved Korshage, et dejligt område nordvest for Rørvig, hvor vi opererede nogle timer om eftermiddagen, også her med et par virkelig gode fund som resultat. Det mest interessante var nok at genfinde (efter mange år) *Ceuthorrynychus moelleri* - 10-15 eks. på *Hieracium*, der stod talrigt,

spredt i hele området. Denne art er i Danmark kun fundet to andre steder, nemlig på Vemmingbund Havskrænt ved Sønderborg samt i Klinteskoven på Møn. Der udover fandt vi også 4-6 eks. af *Rutidosoma globolus* i et lille nedskåret bævreaspektrat - heller ikke nogen almindelig art og kun fundet få steder i landet.

Ved 17-tiden drog to af de "gamle" - Hans og undertegnede - tilbage til Føllenslev. De "yngre" fortsatte endnu et par timer. Tilbage i præstegården hvor vi - jeg fristes til at sige som sædvanlig - blev præsenteret for Birgittes appetitlige anretninger, denne gang i form af en fiskeforret - meget lækker, og flæskesteg med sprød svær. Der blev virkelig gået til fadene, endnu et bevis for Birgittes kunnen på det kulinariske område.

Endnu en aften med livlig diskussion om vore meritter - nogle drog derefter hjemad, de fleste overnattede endnu engang. Da Eivind skulle forrette tjeneste næste formiddag, var dette års billetræf nær sin afslutning.

Atter et "træf" med fine resultater - kan det mon gentages? Det må man da håbe, det er trods alt ikke så ofte vi får lejlighed til at mødes. Dette er Eivind og Birgittes fortjeneste, og tak for det - med håb om gentagelse næste år, om alt går vel.

●

Side 7

*

*

*

*

En herlig sidegevinst

Af

Palle Jørum

Hårdt arbejde bærer lønnen i sig selv, er der nogle der mener. Men bedre er det nu, hvis arbejdet også krones med en lille ekstra godbid i ny og næ. Noget sådant var jeg ude for i sommeren '99. Det vidste jeg godt nok ikke dengang, men først da jeg arbejdede mig igennem min fryser her i starten af det nye år.

For EntoConsult har jeg gang i et projekt ved Herning (WJ), hvor effekten af græsning i et egekrat (Løvbakker) undersøges over flere år - både hvad angår botanik (det er ikke min afdeling) og entomologi. Med hensyn til det sidste er Preben Nielsen på banen for sommerfuglenes vedkommende, mens Mogens Frost tager sig af myrerne og jeg selv ser på billerne. Som led i billeundersøgelserne foretages indsamlinger ved hjælp af faldgrubefælder. Det var ved gennemgangen af det indsamlede fældemateriale, jeg opdagede et par eksemplarer af en af de store, rødvingede rovbiller i *Staphylinus*-gruppen, som jeg ikke lige kunne genkende. Det blev hurtigt klart, at det var en *Platydracus*-art, men *stercorarius* var det afgjort ikke. Og så er der jo kun to muligheder tilbage - og begge særdeles interessante. Mit umiddelbare bud var *P.chalcocephalus*, idet størrelsen

forekom at passe bedst på denne art. Men ved sammenligning med dyr fra udlandet kunne Viggo Mahler fortælle mig, at arten er *P.latebricola*. Det er nu heller ikke så dårligt.

Platydracus latebricola er i nyere tid - efter 1960 - kun fundet én gang her i landet, nemlig i Kastrup Dyrehave i 1981 (1 exs.). Fra perioden 1900-1959 foreligger fund fra SJ, NEZ og B, fra tiden før 1900 fra EJ, NWJ og LFM. I alt er den iflg. "Fortegnelsen" med senere tillæg, og med det nye fund fra WJ, fundet på 14 lokaliteter, oftest kun enkeltvis.

Arten er hyppigt fundet sammen med myrer, men om dette blot er et tilfælde eller der er tale om et egentligt tilknytningsforhold til myrerne, er ikke nærmere klarlagt. På Herning-lokaliteten var der talrige myrer (især *Myrmica*-arter), og i øvrigt også *Platydracus fulvipes*, som *latebricola* også andre steder er fundet sammen med.

Lokaliteten er et yngre krat, formentlig opstået ved tilgroning af hede. Den er ret lysåben, med hedepræget urtevegetation, bl.a. hedelyng, tyttebær og revling.

Side 8

*

*

*

*

Fra Heterocerus- redaktionen

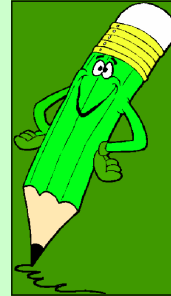
Så lykkedes det alligevel nok en gang at få Heterocerus ”på gaden” selv om det står skralt til med økonomien, -men gør det ikke det for næsten alle store blade. Så vi ser frem til mange gav-milde sponsorer.

Det var det første suk fra redaktionen, nu det næste suk (vi har nævnt dette mange gange tidligere): vi mangler nyheder, tænd for pc’eren kom ud af starthullerne, vi mangler stof.

Redaktionenens adresse:

Palle Jorum
Åløkken 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 65 96 08 68

Jan Boe Runge
Sneglehatten 90,
5220 Odense SØ
Tlf.: 66 15 50 41

Ønsker du at sende en mail til en af ovennævnte personer kan du benytte Dansk Entomologisk Forenings hjemmeside:

<http://www.entoweb.dk>

klik på “downloads”

Side 9

*

*